

мр Душан Станковић
Основна школа „Браћа Рибар“
Доња Борина

МУЛТИМЕДИЈАЛНИ УЏБЕНИК

Савремена информациона технологија и примена компјутера у настави неминовно доводи и до промене положаја ученика и наставника у наставном процесу. „Фронтално организована настава, па и разредно-часовни систем, постаје ‚уско грло‘ ефикасној организацији наставе у којој ће индивидуални облик рада и индивидуализација доминирати.” (Вилотијевић, 1999:99). Појављују се моћни експертни системи и банке података, тако да наставник постаје „веома скроман и другоразредни извор знања” (Исто, 1999:99). „Наставник није више само преносилац информација и оцењивач учениковог знања, већ постаје и управљач и регулатор тока информација, организатор и водитељ целокупног процеса усвајања наставних садржаја, а ученик постаје активни учесник, наставников сарадник, а понекад и креатор процеса наставе и учења.” (Мандић и сар. 1998:388). Академик др Петар Мандић, пре двадест осам година истиче: „Модерна компјутерска технологија ће помоћи наставнику да се мање бави предавањем и испитивањем ученика, а да више пажње посвети проблемима истраживања и програмирања педагошког рада, праћења и рада и развоја ученика, организовању васпитног рада и подстицању ученика да више допринеси настави и своме развоју. Овим ће се постепено, али сигурно, мијењати положај наставника и обогаћивати његова педагошка функција. То ће утицати да школа буде мање училиште, а више педагошка организација у којој се свестрано развија и обогаћује личност.” (Мандић и Пејић, 1983:188). Смањивањем улоге у непосредном, на рачун припремног рада наставника захтева од њега перманентно стручно дидактичко усавршавање, јер „бити пилот у авиону са клипним мотором и пилот у надзвучном млазњаку није исто” (Вилотијевић, 1999:406).

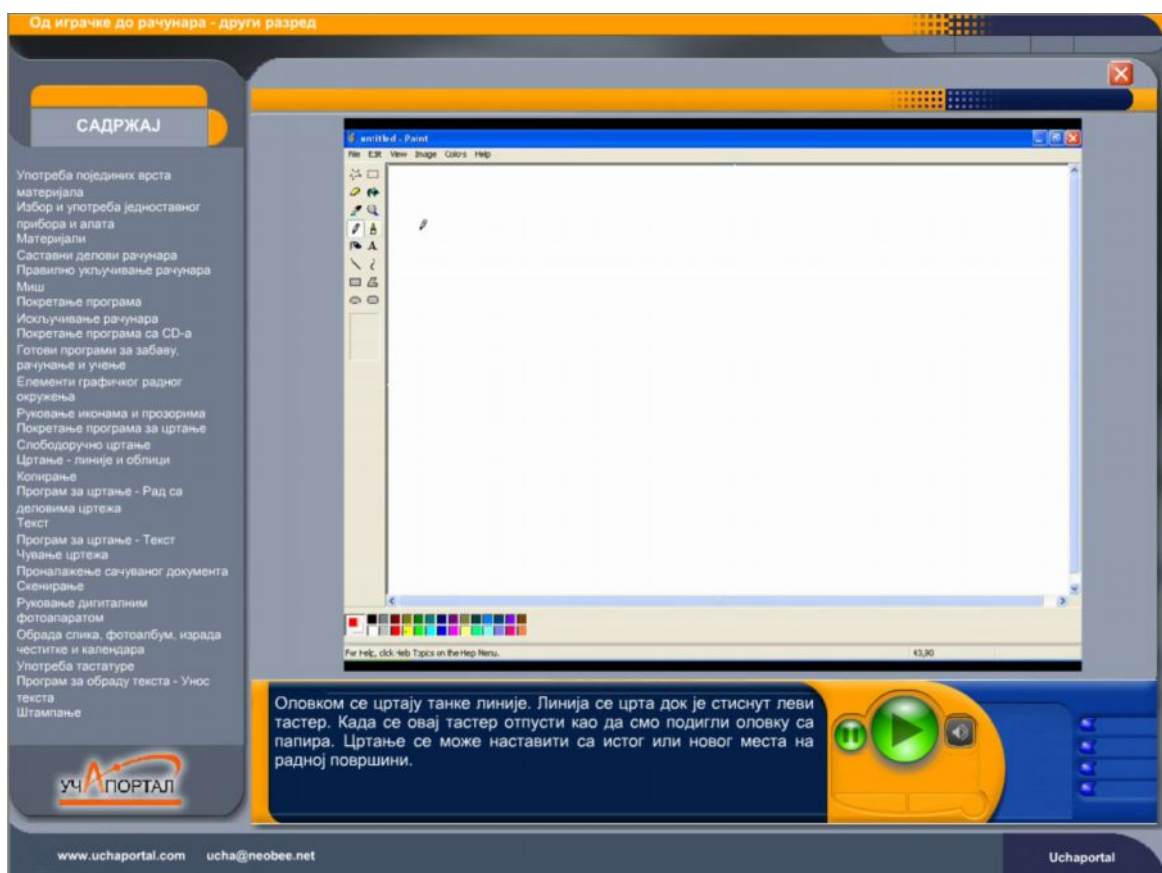
Мења се и положај ученика у наставном процесу, а његова субјекатска улога не доводи се у питање. Применом компјутера у настави омогућено је да се образовно-васпитни процес прилагоди индивидуалним способностима и интересовањима ученика. Истраживања, вршена у САД показују да се у случају

већег броја ученика компјутери боље прилагођавају индивидуалним способностима ученика него наставници, да ученици уз помоћ компјутера брже напредују, а да је стечено знање трајније. Применом компјутера у настави постижу се бољи ефекти у погледу квантитета и квалитета стечених знања, трајности и апликативности знања, мисаоне мобилности ученика, мотивисаности, бржег, хуманијег и праведнијег вредновања и оцењивања рада ученика (Мандић, 1999:77). „Веома је значајно што се компјутер једнако односи према свим ученицима, развија код њих самоиницијативу у раду, даје им исте шансе за рад и ствара могућности да у раду напредују колико и како могу. Слабији ученик добија помоћ тако да може несметано напредовати, максимално се развијати независно од осталих и корачати стазама живота без подозрења, презира, фрустрација и понижавања, јер компјутер даје једнако образовање свима, третира све ученике на исти начин. Овај наставник је стрпљив, правичан и не зна да се љути. Он нема заблуда и није преоптерећен предрасудама.“ (Исто, 1999:77). Код ученика се развија апстрактно мишљење, омогућено је планско усмеравање и индивидуално напредовање према сопственим могућностима. „Личност ученика максимално је заштићена од наставникове произвољности и субјективизма у вредновању резултата његовог учења, фрустрација и поруга разних видова, тенденција ка негативној утакмици и фактора који су у класичној настави условљавали формирање осећања ниже вредности. Сви ученици су пред компјутером потпуно једнаки. Овде не може доћи до грешака приликом оцењивања њиховог рада као што су: хало – ефекат, грешке контраста, великодушности итд.” (Исто, 1999:77). Између ученика и компјутера остварује се двосмерна комуникација. Ученик од компјутера добија основне информације са одговарајућим упутствима, а у сваком моменту може добити и додатна објашњења, уколико му је то потребно. Осим тога, уколико је на погрешном путу, компјутер ће га опоменути, те лако може исправити грешке. „Дајући ученику брзо, тачно и ефикасно многе информације, компјутер му ставља више времена за обављање радњи које ће утицати на развијање способности увиђања, решавања проблема и стваралачког духовног потенцијала.” (Исто, 1999:77). Код ученика се развија меморија, фантазија, самосталност у учењу, подиже се образовни ниво, изграђује осетљивост за проблеме, отвореност, флексибилност, толерантност, независност у раду.

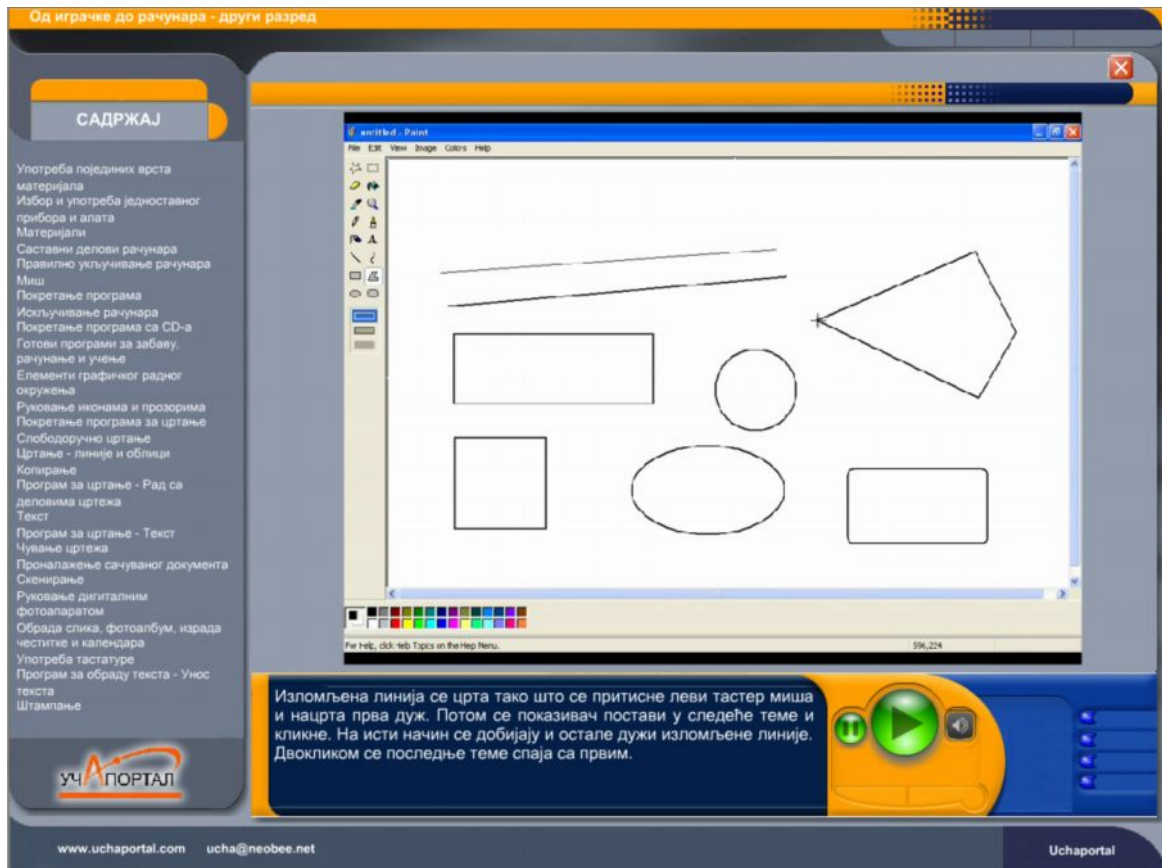
Руководећи се овим чињеницама, са циљем да се пружи подршка ученицима и учитељу, креиран је мултимедијални уџбеник за наставу од играчке до рачунара у

другом разреду основне школе. Лош распоред рачунара у учионици и непостојање бим пројектора могу да отежају рад наставнику и доведу до пада мотивације и концентрације ученика. У оваквим условима ученици, који имају мања предзнања и који слабије владају компјутерским вештинама, имају потешкоће приликом праћења инструкција учитеља. Ово често доводи до промене тока часа и ситуација у којима се предвиђени садржаји за обраду не реализују у потпуности. Постављањем мултимедијалног уџбеника на сваки рачунар ученицима је омогућено да добијају правремене инструкције и повратне информације, што им отвара могућност да напредују сопственим темпом. Стварају се околности у којима се настава индивидуализује, што доводи до јачања концентарције и мотивације ученика. Учитељ је растерећен, повремено и по потреби помаже ученицима и врши потребне корекције.

Мултимедијални уџбеник је тако конципиран да се са леве стране налази садржај. Кликом на одговарајући наслов ученик бира лекцију коју жели да учи.

Након што то уради лекција почиње. У централном делу ученик визуелно добија инструкције. Све је пропраћено аудио и текстуалним записима који су синхронизовани.

Уколико жели, ученик може да искључи звук, заустави и поново покрене лекцију. Након сваке лекције, ученик своје знање може да утврди помоћу вежбе, али и да га провери на тесту. Када је спреман, односно када довољно овлада вештинама, ученик добија задатке које ради у конкретном програму.

На основу анализе резултата истраживања, које је учитељ спровео након увођења мултимедијалног уџбеника у наставу, могло се приметити да су ученици постигли добре резултате, да им се свидело учење помоћу оваквог уџбеника, да су сазнавали оно што их интересује, да су могли да бирају време за учење (имали су га и код куће), да су напредовали темпом који њима одговара, да су лакше решавали задатке, да се индивидуализовала настава, да се подстицала брзина решавања задатака, отварале нове идеје за рад. Резултате рада помоћу овог мултимедијалног уџбеника учитељ је представио на IV Смотри стваралаштва ученика и учитеља у изборним предметима разредне наставе, у организацији Савеза учитеља Републике Србије, Друштва учитеља Београда и Министарства просвете Србије, у Основној школи „Лаза Костић“, у Новом Београду, 13. јуна 2009. године. Рад, под називом *Мултимедијални уџбеник у настави предмета од играчке до рачунара* похваљен је

од стране стручног жирија у саставу: Мирослава Грујић, Мирјана Којчић, Радиша Ђорђевић и Петар Анокић.

Литература:

1. Вилотијевић, М (1999).: Дидактика 3. Београд: Учитељски факултет.
2. Мандић, Д. (1999): *Компјутерска настава као фактор промене положаја ученика и наставника*, Педагогија, Београд, 1 – 2, стр. 75 – 79.
3. Мандић, П. и сар. (1998): Увод у општу и информатичку педагогију. Београд: Учитељски факултет.
4. Мандић, П. и Пејић, М. (1983): *Функција моделирања интелигенције компјутера и педагошки рад*, Педагогија, Београд, 4, стр. 171 – 190.